

לשוננו לעם

עורכים: שושנה בהט, דוד טלשיר

מתוך

כרך מד, תשנ"ג

האקדמיה ללשון העברית
מוגן בזכויות יוצרים

■ ■ ■ שעשועי לשון ■ ■ ■

כמה כללי דקדוק מועילים

הערת המבלבה"ד: תוך עיון בספרי דקדוק נושנים משלהי המאה העשרים מצאתי כמה כללים מועילים לשינון הדקדוק ולזכירתו. הנני מעתיק אותם כאן לתועלת הקוראים תאבי הדעת.

- כלל "את" –** לעולם אל תשתמש במלה את כשיש לך במשפט את המלה יש.
כלל "גם" – המלה גם צריכה לבוא תמיד לפני המלה שרוצים להכלילה, לכן אסור להביא את גם בסוף המשפט. מקומה בתחילת המשפט, אבל מותר להביא אותה לפעמים באמצע המשפט גם.
כלל "אין" – את צורת הבינוני שוללים רק באין. לעולם לא שוללים בינוני בלא.
כלל "שוב פעם" – שני חלקיו של הצירוף הקבוע שוב פעם מביעים את אותו התוכן. לכן אבקשכם לא להשתמש שוב פעם בביטוי מכוער זה.
כלל "ויו" החבור" – את ויו" החבור מנקדים בשורוק לפני אותיות בומ"ף וְשָׁא.
כלל "ב' כ' פ'" – מבטא ב'כ'פ' בראש מלה אחרי אות השמוש ב' יהיה תמיד מבטא רפה ללא דגש. את הכלל הזה אפשר למצוא בְּכָל ספר דקדוק בְּפֶרֶק מיוחד.
כלל "מלות שאלה" – מתי שיש צורך במשפט משועבד אסור לפתוח אותו במלת שאלה שאחריה ש, למה שאין דבר כזה בעברית (חוץ ממה ש ומי ש).
כלל "מלים לועזיות" – קומון סנס נורמלי יורה לנו לנסח את הכרכטריסטיקה של הסינטקסיס העברי בטרמינולוגיה עברית.

והכלל האחרון הכי נחמד:

- כלל "הכי" –** ידוע לכול שאסור להשתמש במלה הכי במשמעות 'ביותר', אולם מן הראוי להודות שזוהי הקביעה הכי חלשה בדקדוק העברי.

ועוד שני כללי סגנון:

- כלל "מי ש..." –** מי שמשתמש בביטוי מי ש מוטב שיביא אחריו פועל בצורת רבים.
כלל "המשועבדים" – כאשר אתה כותב משפט שיש בו כמה חלקים משועבדים גם אם כל אחד מהם קצר, והוא ארוך ומסובך, ואף על פי כן רצונך שהקורא יבין אותו בקלות כדי שלא יבוא בלי שתמצא בכך לידו טעות מרגיזה, לעולם אל תתחיל אותו בחלק המשועבד שלו.

המבלבה"ד: עוזי אורנן